

Digitaliseret af | Digitised by

Forfatter(e) | Author(s):

Friis, C.

Titel | Title:

Holmens Kirkegaard.

Udgivet år og sted | Publication time and place: Kjøbenhavn : i Commission hos Johan Friis,

1868

Fysiske størrelse | Physical extent:

14 s., 1 tav. :

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

G. FRITS

Holmens Kirkegaard

1868

32 - 209

DET KONGELIGE BIBLIOTEK

130023479967

med 1 Plan

Holmens Kirkegaard.

Bed

C. Friis.

Kjøbenhavn.

I Commission hos Johan Friis.

Store Kongensgade Nr. 6.

Thieles Bogtrykkeri.

1868.

1956 K 1

Holmens Sogn, der oprettedes af Christian IV. i Aaret 1617, har haft ikke mindre end fem forskjellige Kirkegaarde, af hvilke den nuværende Holmens Kirkegaard udenfor Østerport er den yngste. Forinden vi gaae over til at beskrive denne, skal her korteligt meddeles nogle Oplysninger om de fire ældre Kirkegaarde.

1. I Holmens Sogns ældste Tid begravedes dets Af-døde paa en tæt udenfor Nørreport*) værende, i Aaret 1546 anlagt Kirkegaard.

Skjøndt Sognet allerede i Aaret 1619 fik en ny Kirkegaard inde paa selve Holmen, benyttedes dog Kirkegården udenfor Nørreport jævnført med hin indtil 1632**).

2. I den umiddelbart omkring Kirken liggende Kirkegaard fandt Begravelser Sted lige fra Indvielsen i Aaret 1619 indtil 1851. Under Kirkens Gulv begravedes det første Lig i Aaret 1645, og Begravelserne fortsatte her indtil 1805.

3. Ifølge Holmens Kirkes ældste Bøger blev der endvidere i Aaret 1619 anlagt en Kirkegaard paa selve Holmen, der med nogle faa Aars Afbrydelse benyttedes indtil 1666***). Om dens Beliggenhed haves ingen bestemt Oplysning, men talrige Kjendeteign tyde paa, at den har ligget paa det Sted,

*) Pontoppidans danske Atlas II, Side 128.

**) Hofmans Fundatsamling IX, Side 332.

***) Holmens Kirkes Ligprotocol 1654—1698, i Geheimearchivet.

hvør nu Theatret, Højsstolebygningen og de nærmest disse liggende Huse paa Gammelholm senere opførtes, idet man nemlig har fundet en Mængde Knoller, hele Skeletter og Ligkistestumper, hver Gang der er blevet gravet i Grunden paa disse Steder*).

4. Begravelserne paa den sidstnævnte Kirkegaard ophørte — uvist af hvilken Grund — i Aaret 1654 og begyndte atter 1662; i denne Mellemtid begravedes Sognets Afdøde paa en Kirkegaard, der var anlagt nogle Aar forud ved den ufuldendte Kirke St. Anna rotunda. Denne Kirke stod paa det nuværende Garnisonshospitals Grund, medens Kirkegaarden**) strakte sig over hele det Areal, som nu indtages af Søvgadens Kaserne og det gymnastiske Institut. St. Annæ Kirkegaard bestod længe efterat Kirken var revet ned og benyttedes atter som Begravelsesplass af Holmens Sogn under Pesten i Aaret 1711 og nogle Aar derefter***).

Holmens Kirkegaard eller „Skibskirkegaarden“, der blev indviet den 10de August 1666, er den ældste af Københavns nuværende Kirkegaarde. Af de øvrige større Begravelsesplasser stammer nemlig Jædernes fra 1694, Garnisonskirkegaarden fra 1711 og Assistentskirkegaarden fra 1760. I sin oprindelige Skikkelse bestod Holmens Kirkegaard kun af den forreste nordlige Deel af den nuværende Kirkegaard, og var kun halv saa stor. Paa det Sted, hvor nu Graverholigen staaer, blev der i Aaret 1701 bygget et lille Capel,

*) Paa Nescens perspectiviske Plan af København 1619 er denne Kirkegaard uden Twivl antydet ved de tre Personer, der grave i Jordene paa dette Sted.

**) Nescens Atlas og Geddes Planer af København 1757.

***) Gardes Esterretninger om den danske og norske Somagt, IV, Side 543.

hvor i der holdtes Ligtaler over de Afdøde. Da Pesten hørte Kjøbenhavn i Aaret 1711, skal dette Capel være blevet benyttet til almindelig Gudstjeneste; efter den Tid forfaldt det og blev endelig nedrevet i Aaret 1754. Først halvandethundrede Aar efter Kirkegaardens Indvielse til den sin første Udvidelser, idet Holmens Kirke i Aaret 1817 af Kjøbenhavns Commune føjte det 45,000 Kvadratalen store firkantede Areal, hvis Midtpunkt nu indtages af Admiral Steen Billes Gravsted. Siden den Tid er Arealet to Gange blevet udvidet, i Aarene 1853 og 1865, med noget over 17,000 Kvadratalen, saa at det nu omfatter henved ni Tønder Land, hvorpaa der aarligt begraves mellem fire og femhundrede Lig.

Da det staer Enhver frit for, at føjte sig Ejendomsgravsted paa hvilken Kirkegaard man selv helst vil, saa er det let forklart, at mange udenogs Boende have føjte sig Gravsteder paa Holmens Kirkegaard, der haade hvad Anlæg og Vedligeholdelse angaaer er den smukkeste af Hovedstadens Begravelsespladser, og Efterspørgselen er i saa stærk Stigen, at Pladsen snart vil være fuldstændigt optagen. Kirkens Bestyrelse har derfor i længere Tid næret det Ønske, at kunne tilføjte sig forneden Plads til Udvidelser og har derfor henvendt sig baade til Magistraten og til Krigsministeriet, der eie de nærmeste Grunde, men begge have paa det Bestemteste vægret sig ved at afstaae nogen Grund i dette Dåmed. Sagen er nemlig den, at Planerne med Hensyn til Kjøbenhavns Udvidelser til Sørerne ere deres Afslutning nær, og saavel Commissionens Betænkning*) som adskillige private Forslag**)

*) En Commission blev nedsat af Krigsministeriet i Aaret 1858, for at tilveiebringe en Plan for Kjøbenhavns Udvidelser til Førstvandsørerne. Betænkningen offentliggjordes 1865.

**) J. Willens Forlag til en Udvidelser af Kjøbenhavn til Førstvandsørerne. 1854. C. Seidelin. Kjøbenhavns Udvidelser til Førstvandsørerne. 1858.

forudsætte, at baade Holmens Kirkegaard og Garnisonskirkegaarden skulle slofes, og det derved indvundne Areal inddrages til Bebyggelse. Ifølge Commissionens Plan bliver dog Gravhøjen (for Heltene fra 2den April 1801) undtaget fra Slofningen, idet det er påtænkt, at lade den danne Midtpunktet af en lille aaben Plads i de nye Kvarterer. Om den fremtidige Beliggenhed af Holmens Sogns Kirkegaard er der endnu ikke taget nogen Bestemmelse, dog kan man formode, at Sognet vil komme til at deleltag i det store Kirkegaardsanlæg, som de nuværende Godtagere i Assistentskirkegaarden snart skulle iværksætte, fordi ogsaa der Pladsen er stærkt op>taget, og saavel sanitære Hensyn som ugunstige Terrainforhold tale imod en yderligere Udvidelse der, hvor den nu ligger. Den nærmeste følge af et nyt Kirkegaardsanlæg vil da baade for Holmens Kirkegaards og de andre Kirkegaardes Vedkommende blive den, at alle Frijordsbegravelser forlægges derhen, hvorimod baade Kjøb og Benyttelse af Ejendomssgravsteder paa de gamle Kirkegaarde vil blive tilladt i en vis Tidsfrist.

Det mørkeligste af de paa Holmens Kirkegaard reiste Mindesmærker er det smukke Gravminde over dem, som faldt i den mindeværdige Skjærtorsdagskamp paa Kjøbenhavns Rhed den 2den April 1801, og som begravedes her den paa-følgende anden Paaskedag. Mindesmærket bestaaer deels af den med Graner beplantede Høj, der paa gammel Ræmpevis er opkastet over den føelles Grav, og deels af den paa et Fundament i Høiens østlige Side reiste, elleve fod høje Obelisk, der er udhugget af een enkelt Marmorblok. Paa Obeliskens Forside staaer følgende Indskrift: „De faldt for Fædrelandet den 2den April 1801,” og derunder: „Medborgeres Erfiendelighed reiste dem dette Minde“. Paa en Marmortavle i Fundamentets Forside findes indhugget en Laurbærkrans, hvorunder staaer:

„Den Krands, som Fædrelandet gav,
Den visner ei paa falden Krigers Grav“.

Paa samme Side af Høien er der i en Halvkreds reist lige-
saamange store Kampstene, som der faldt Officerer i Kam-
pen, med disses Navne, samt med Navnene paa de Skibe;
ombord paa hvilke de faldt*). Fra Høiens God fører en
Gang op til Tuppen, hvorfra der tidligere skal have været
Udsigt til den berømte Kampplads. Planen til dette smukke
Gravminde, der reistes ved frivillige Bidrag fra hele Folket,
stlydes Kobberstikker Lahde, der tillige ledede dets Udførelse.
Alt Billedhuggerarbeidet er af Wiedewelt; det er det Sidste,
han udførte forinden sin Død.

Blandt de paa private Gravsteder opreiste Mindesmærker
findes der adskillige, hvis konstneriske Præg føngher Be-
søgerens Øie. Paa det over Grosserer Puggaard (141) reiste
Mindesmærke findes en Portraitmedaillon og et herligt Bass-
relief af Bissen, og af samme Konstner er ogsaa Mindes-
mærket over Capitainlieutenant Chr. Krieger (61), der fandt
Hædersdoden paa Liniessibet Christian den Ottende. Mindes-
mærket over Capitain C. T. Falbe (22) har to Portrait-
medaillons og et smukt Bassrelief af G. C. Freund. Umiddel-
bart ved Siden heraf staaer et Mindesmærke over Professor
J. B. Magens (136) udført af Dajon. Et imponerende
Granitmindermærke har Fregatten Jyllands Mandstab fra
1864 ladet opreise over Orlogscapitain P. C. Holm (46),

*) Ifølge Garbes den danske Somagts Historie skal det ene af de her
ansorte Navne, nemlig Willumsen paa Skibet Charlotte Amalia,
være af apotryph Oprindelse, da der ikke findes nogen Officer af
dette Navn paa Admiralsitetsarchivets fuldstændige Listen. De ti øv-
rige Officerer, hvis Navne ere indhuggede i Stenene, ere: Capitai-
nerne A. de Thurah og J. C. Schrodersee, Premierlieutenant J. E.
Hauch, Secondlieutenant A. J. N. Wulff, Maanedslieutenanterne
J. Jensen, L. Johansen, P. H. Bohne, H. H. Wedelsee, og J. Cort-
sen, samt Handrik Ebel af Landstaten.

som førte Fregatten i Kampen ved Helgoland. Admiral Zahrtmann's Gravsted (112) udmarker sig baade ved sit smagfulde Jerngitter og ved de paa Graven anbragte smukke Sømandsemblemer. Endelig skal endnu nævnes et, rigtignot lidet fremtrædende Gravsted (101), nemlig det, som gjemmer Støvet af Commandeur Peter Norden Sølling. Paa Mar-mortavlen læses følgende smukke Mindedigt:

„I Ord og Daad en Hædersmand,
En ægte Gran fra Norges Fjelde;
Hans Snille og en lys Forstand
Hjælp Hælten Livets Sorger følde.
Hans „Lodsbaad“ redded' Liv og Gods,
Hans „Bombebøsse“ stolt sig hæver;
Han gif fra den og Norges Lods —
Hans Støv har No — hans Minde lever!“

Idet vi hermed give vore Læsere en Fortegnelse over endel bekendte Personer, som have fundet deres sidste Hvilested paa denne smukke Kirkegaard, skulle vi kun tilføie, at vi have troet det rigtigst i denne Fortegnelse at medtage samtlige de Søofficerer, hvis Gravsteder endnu kunne paavisés. De foran hvært Navn anførte Tal henvise til det medføgende Kort.

1. Aschehoug, H., Commandeurcapitain. (1790—1850).
2. Aschlund, R., Capitain. (1800—1863).
3. Bagger, C. F., Captainlieutenant. (1780—1814).
4. Bille, Michael, Contreadmiral. (1769—1845).
5. Bille, St. A., Viceadmiral. (1751—1833).
6. Bjelke, A., Drøgscapitain. (1813—1860).

7. Bjelke, J. C. A., Commandeur. (1781—1846).
8. Blom, E., Commandeur. (1788—1853).
9. Bluhme, J. P., Commandeur. (1792—1859).
10. Bodenhoff, H. C., Commandeur. (1792—1849).
11. Braag, R., Commandeurcapitain. (1788—1842).
12. Braun, J. A., Commandeurcapitain. (1757—1813).
13. Brown, P. C. Wessel-, Viceadmiral. (1757—1840).
14. Bruun, E., Commandeur. (1754—1834).
15. Bruun, P. C., Commandeurcapitain. (1796—1855).
16. Bruun, P. U., Capitain. (1785—1833).
17. Carlsen, G. J. L., Capitainlieutenant. (1831—1861).
18. Colbjørnsen, Secondlieutenant. (?—1811).
19. van Dokum, Jost, Viceadmiral. (1753—1834).
20. Duus, H. B., Secondlieutenant. (1830—1853).
21. Ellbrecht, A. G., Commandeur. (1790—1857).
22. Falbe, C. L., Capitain. (1791—1849).
23. Falset, J. C., Contreadmiral. (1785—1849).
24. Findt, J. P., Capitain. (1788—1842).
25. Fisler, H., Commandeur. (1793—1855).
26. Fisler, L., Contreadmiral. (1753—1819).
27. Flensburg, C. P., Contreadmiral. (1772—1838).
28. Flensburg, P. W., Capitain. (1808—1860).
29. Fogh, G., Capitainlieutenant. (1780—1817).
30. Funch, C. A., Lieutenant. (1844—1867).
31. Gandil, J. P., Commandeur. (1788—1861).
32. Groth, C. P. C. M., Capitainlieutenant. (1821—1867).
33. Grove, Conrad, Capitain. (1780—1829).
34. Grove, J. C., Capitain. (1789—1834).
35. Grove, J. L., Capitainlieutenant. (1805—1846).
36. Grove, P. L., Orlogscapitain. (1792—1851).
37. Gyldenfeldt, N. S., Commandeurcapitain. (1748—1809).
38. Gyntelberg, H., Commandeur. (1738—1817).
39. Hagerup, G., Commandeurcapitain. (1777—1838).

40. Hansen, L., Capitainlieutenant. (1765—1833).
41. Harboe, C. L., Commandeurcapitain. (1789—1857).
42. Havn, P. B. S., Capitainlieutenant. (1788—1827).
43. Herbst, A. T., Viceadmiral. (1746—1825).
44. Hold, C. C., Commandeur. (1758—1816).
45. Holm, H. A., Premierlieutenant. (1794—1828).
46. Holm, P. C., Orlogscapitain. (1807—1864).
47. Holst, J., Commandeur. (1778—1846).
48. Holsten, D. B., Commandeurcapitain. (1794—1858).
49. Holsten, C. C., Secondlieutenant. (1802—1828).
50. Holsten, H., Admiral. (1758—1849).
51. Jespersen, B. B., Lieutenant. (1840—1864).
52. Johansen, J., Viceadmiral. (1765—1847).
53. Kaas, Wolfgang, Commandeur. (1775—1840).
54. Kinch, J. S., Premierlieutenant. (1816—1849).
55. Kinch, P. C., Commandeur. (1787—1859).
56. Kjærulf, P. S., Capitain. (1793—1842).
57. Krabbe, P., Commandeur. (1754—1807).
58. Kraft, C. J., Capitainlieutenant. (1789—1825).
59. Krenchel, H. C., Commandeurcapitain. (1801—1864).
60. Krieger, Anthonius, Contreadmiral. (1776—1846).
61. Krieger, Chr., Capitainlieutenant. (1809—1849).
62. Krieger, J. C., Viceadmiral. (1725—1795).
63. Krieger, J., Secondlieutenant. (1810—1833).
64. Kruuse, C. J., Capitain. (1801—1861).
65. Røkke, C. B., Capitain. (1808—1854).
66. Langemark, J., Capitain. (1797—1866).
67. Lassen, L. J., Contreadmiral. (1759—1837).
68. Liebmann, J. B., Capitain. (1795—1866).
69. Lund, S., Orlogscapitain. (1813—1867).
70. Lütken, Christian, Commandeur. (1742—1803).
71. Lütken, Christopher, Viceadmiral. (1782—1857).
72. Lütken, Otto, Commandeur. (1789—1862).

73. Mariboe, B. L., Lieutenant. (1828—1866).
74. Mechlenburg, H. G., Commandeur. (1785—1865).
75. Meyer, M., Capitainlieutenant. (1797—1853).
76. Morgenstierne, T. S. Munthe-, Commandeur. (1745—1810).
77. Mourier, R. E., Viceadmiral. (1795—1865).
78. Mühlenstedt, M. C., Commandeurcapitain. (1787—1852).
79. Paludan, C. C., Commandeur. (1792—1859).
80. Platou, C. B., Commandeur. (1747—1825).
81. Polder, A. C., Orlogscapitain. (1799—1863).
82. Prytz, J. C. P., Commandeur. (1789—1862).
83. Ramschart, P., Contreadmiral. (1741—1813).
84. Rathsdæl, F. C. B., Capitain. (1794—1856).
85. Ravn, B. F., Commandeurcapitain. (1784—1840).
86. Riist, J., Commandeurcapitain. (1767—1848).
87. Roepstorff, B. D., Premierlieutenant. (1772—1804).
88. Rosenvinge, S. II., Commandeur. (1758—1820).
89. Rothe, C. A., Contreadmiral. (1768—1834).
90. Schifter, A., Viceadmiral. (1779—1852).
91. Schneider, J. G., Capitain. (1795—1848).
92. Schulz, A. G., Contreadmiral. (1718—1798).
93. Schonheyder, II. A., Admiral. (1775—1858).
94. Secher, M. P., Commandeur. (1799—1864).
95. Seidelin, H. D. B., Viceadmiral. (1779—1859).
96. Seidelin, J., Viceadmiral. (1790—1863).
97. Staal, P. M., Lieutenant. (1796—1844).
98. Steenbach, H., Capitainlieutenant. (1807—1849).
99. Stibolt, J. P., Viceadmiral. (1774—1860).
100. Suenson, M. N., Commandeurcapitain. (1802—1856).
101. Solling, P. N., Commandeur. (1758—1827).
102. Thurah, Albert de, Capitain. (1761—1801).
103. Trampe, T. C. J. G., Commandeur. (1772—1850).
104. Turen, Elias, Capitainlieutenant. (1755—1807).

105. Tuxen, P. M., Commandeurcapitain. (1784—1838).
 106. Tuxen, S. L., Commandeur. (1790—1856).
 107. Wiegelsen, B. K. B., Capitainlieutenant. (1787—1867).
 108. Wleugel, P. J., Contreadmiral. (1766—1835).
 109. Wulff, Chr., Contreadmiral. (1777—1843).
 110. Wulff, F. A., Capitain. (1790—1862).
 111. Wulff, P. F., Contreadmiral. (1774—1842).
 112. Zahrtmann, C. C., Viceadmiral. (1793—1853).
-

113. Bay, D. B. R., Cantor og Componist. (1791—1856).
 114. Bille, Chr. H., Geheimeraad, dansk Gesandt i London.
 (1799—1853).
 115. Bille, St. A., Geheimelegationsraad. Chargé d'affaires
 i New York. (1781—1855).
 116. Bluhme, C. A., Geheimekonferentsraad, Medlem af flere
 Ministerier. (1794—1866).
 117. Boisen, P. O., Capellan ved Vartou. (1815—1862).
 118. Dahl, C. M. F., Marinemaler. (1812—1865.)
 119. Damfier, Overretsprocurator. (1811—1858.)
 120. Dampe, J. J., Dr. phil. (1790—1867.)
 121. Funch, H. D., fgl. Skibsbygmester. (1791—1856.)
 122. Gram, C. F., Præst ved Holmens Kirke. (1807—1857.)
 123. Guldberg, Fr. Høegh-, dramatist og æsthetisk Forfatter.
 (1771—1852.)
 124. Gyllembourg Ehrensvärd, T. C., Forfatterinde til „En
 Overdagshistorie“ m. m. (1773—1856.)
 125. Heiberg, S. L., Statsraad. (1791—1860.)
 126. Hillerup, F. C., æsthetisk Forfatter. (1793—1861.)
 127. Hohlenberg, J. C. C., Capitain af Infanteriet, faldt
 paa Linieskibet Christian VIII. (1802—1849.)
 128. Ibsen, Ib, Professor i Anatomi. (1801—1862.)

129. Jürgensen, Chr., Professor i Mathematik. (1805—1860.)
 130. Kaas, J. S., Skibsværftsfeier, Legatstifter. (1790—1862.)
 131. Lange, J. N., Præst ved alm. Hospital. (1814—1865.)
 132. Leuning, C. P. G., Justitsminister. (1820—1867.)
 133. Levezhou, J. G. v., Overhofmarchal. (1782—1859.)
 134. Lorenzen, H. P., Grosserer, Legatstifter. (1810—1855.)
 135. Lund, J. L., Etatsraad, Historiemaler. (1777—1867.)
 136. Magens, J. B., Professor i Bygningskonst. (1746—1814.)
 137. Mariboe, C., Professor, Skolebestyrer. (1800—1860.)
 138. Mynster, F. J., Capellan ved Holmens Kirke. (1816—1857.)
 139. Münter, B., Confessionarius, Præst ved Holmens Kirke. (1794—1867.)
 140. Petersen, F. C., Conferentsraad, Professor i Philologi. (1786—1859.)
 141. Puggaard, H., Etatsraad, Legatstifter. (1788—1866.)
 142. Recke, Adolph, Cancellist, æsthetisk og dramatisk Forfatter. (1820—1867.)
 143. Rosen, S., Major af Generalstabben. (1827—1864.)
 144. Ryge, J. C., Dr. med., fgl. Skuespiller. (1780—1842.)
 145. Rørby, M. C. B., Landstabsmaler. (1803—1848.)
 146. Salicath, P. G., Etatsraad, Høiesteretsadvocat. (1794—1864.)
 147. Schiønning, C. C., Conferentsraad, Assessor i Høiesteret. (1778—1858.)
 147. Schiønning, N. L., Conferentsraad, Justitiarius i Landsoverretten i Viborg. (1785—1862.)
 148. Simonsen, Catharine, fgl. Skuespillerinde. (1817—1849.)
 149. Smith, J. L., Politiretsassessor, Legatstifter. (1790—1849.)

150. Sommerfeldt, H. O. F., Dr. med., Overlæge i Søetaten.
(1804—1867.)
 151. Thal, R. S., Etatsraad, Læge. (1785—1853.)
 152. Viborg, C. N., Professor i Botanik, Forstander for
Veterinairstolen. (1759—1822.)
 143. Viborg, N., Generalkrigskommissair Departementschef i
Marineministeriet. (1786—1863.)
 153. Winkler, B. O., Stabslæge i Søetaten, Legatstifter.
(1780—1845.)
 154. Withusen, C. C., Conferentsraad, Professor i Chirurgi.
(1779—1853.)
-

